

pare under levnadsvillkoren för sin egen klass“ (sid. 20). Detta är kapitalismens *tendens*, så till vida är det santt, men denna tendens *kan* motverkas av andra krafter, som bli lösta och träda i verksamhet just med arbetarklassens fortgående kamp mot kapitalismen.

I företal och noter till Fr. Engels' "Socialismens utveckling från utopi till vetenskap" (Partiförlaget, pris 30 öre) äro dessa samma erinringar redan gjorda. Vi hänvisa en var för socialismens teori intresserad att studera den skriften som komplettering till "Manifestet".

I dessa båda verk av våra största mästare har emellertid den svenska arbetarklassen nu för första gången lätt tillgänglig en sammanfattning av sin egen rörelses filosofi. Måtte rätt många av dem, som vilja i det praktiska arbetet på olika områden föra sin klass' talan, nu också studera och sätta sig in i de grundtankar, som av Marx och Engels utvecklats. Ty det är ett andligt arv, som står sig i tidernas skiften och som bevarar från flack och idélös opportunistik lika väl som från tomma fransrevolutionära hugskott. De två ha nämligen lärt oss socialdemokrater att alltid söka bygga vår åskådning, vår rörelse och vår hela taktik på *verklighetens* fasta mark. Mot den förtjänsten väger det fjäderlätt, att icke heller de varit ofelbara i sitt bedömande av denna verklighet, att utvecklingen i vissa punkter tagit en annan väg än de trott sig kunna förutse. Än i dag gäller likafullt, med Marx' egen reservation, Marx' ord: *i det stora hela* behålla "Manifestets" allmänna grundsatser sin fulla giltighet.

Stockholm i okt. 1903.

Hjalmar Branting.